

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor Partes Distributæ Pars ...

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Dispvatio VIII. De Irreligiositate.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

rus, modo tamen possit non pejerare: id est que Castro Palao punct. 12. n. 4. probabilius censet etiam in hoc casu licite a malefico peti dissolutionem maleficii. Hoc saltem constat

maleficiū ex lege charitatis debere ab inducente excitari, ut maleficum modo licito dissolvat: nam quisque tenetur, ubi commode potest, proximi peccatum impedire.

DISPUTATIO OCTAVA.

De Irreligiositate.

1. Irreligiositas Religioni opponitur per defectum. Hinc species.

IRRELIGIOSITAS Religioni per defectum opposita, ut ante diximus, est defectus cultus Deo debiti. Cōprehenditque sub se tentationem Dei, sacrilegium, blasphemiam, simoniam, perjurium & voti violationem: sed de his duobus postremis vitiis in præcedentibus actū est, & de Simonia disp. seq. agemus, de reliquis nunc acturi.

QUESTIO I.

De Tentatione Dei.

2. Tentatio dupliciter dicitur.

TENTATIO sumitur dupliciter. Primò ut idem sit, quod ad malum incitare, quo modo diabolus hominē tentat. Secundò significat dictum vel factum, quod adhibetur ad capiendum experimentum de aliquo qualitatibus, ut de potentia, scientia, justitia &c. juxta hanc significationem sumitur tentatio hoc loco.

3. Quid Tentatio Dei.

Vnde malum.

Est igitur tentatio Dei actus Religioni oppositus, quo quis absque justa causa dicit aut facit aliquid ad capiendum experimentum de divina aliqua perfectione, ut de potentia, sapientia, justitia, misericordia aliisve Dei attributis. Dicitur esse actus Religioni oppositus: quia est quædam in Deum irreverentia velle de ipsius perfectione experimentum sumere absque justa causa, relicta mediis à Deo institutis: sicut etiam in humanis contra observantiam suo Superiori debitam subditus delinquit, qui absque justa causa de virtutibus ejus experimentum capere præsumit.

Et in quo ejus malitia sit.

Unde malitia hujus vitii consistit in irreverentia erga Deum, ex indebita extraordinarii auxilii divini postulatione desumpta: quemadmodum enim reverentia Deo debita in eo sita est, quod consideratā illius majestatem & nostrā vilitatem intra limites ab ipso nobis præfixos nos contineamus, ne videlicet audacius, quam ipse concesserit, ad eum accedamus, ita irreverentia nascitur ex illius defectu.

4. Quidam non opponunt Dei.

Aliqui tamen Doctores sicut quos Sanchez l. 2. Moral. c. 34. n. 4. Reginaldus l. 17. n. 27. docent tentationem Dei etiam opponi virtuti spei, quatenus tentans Deum aliquid ab eo obtinere sperat modo indebito.

Dicitur est, absque justa causa: quia si illa adsit, non erit tentatio, ut si fiat ex divina Herimex Sum. Theol. Pars III.

no instinctu, v. g. si quis habeat donum miraculorum, gratiam sanitatum, vel si honor Dei & Ecclesiæ id exigat. Hinc juxta Aquinum 1. p. l. 9. c. 2. punct. 7. & alios excusatur, qui à Deo petit divinæ suæ voluntatis manifestationem, ut eidem per omnia conformet suam.

Tentatio Dei alia est expressa, alia interpretativa. Expressa tunc contingit, quando aliquid fit expressè ea intentione, ut experimentum capiatur de aliqua Dei perfectione, ut si quis se in puteum conjiciat, ut experiatur, an Deus eum lædi permittet. Hanc tentationis speciem ex vi sui objecti præcisè, omni aliâ malitiâ seclusâ, docet Suarez de Irrelig. c. 2. nu. 16. Contra aliquos, quos tacito nomine refert num. 15. & post eum Sylvius q. 97. art. 4. esse peccatum mortale: eò quòd extraordinarium Dei auxilium postulare, sine justa causa, videatur notabilem contra Deum irreverentiam continere.

Tentatio Dei alia est expressa.

Enim ex se mortali.

Interpretativa contingit, quando aliquid fit absque explicita quidem intentione sumendi experimentum de divina aliqua perfectione, requirit tamen extraordinarium Dei auxilium, illudque à Deo temerè expectatur: ut si quis exemplo Christi velit jejunare quadraginta diebus, expectas se à Deo sine cibo confortandum: secus si tam diu velit jejunare, ut sese occidat, tunc enim peccatum illud non habebit rationem tentationis Dei, quæ non potest fieri sine respectu ad Deum, ut post Lessium, Suarez & alios observat Bonacina Tom. 2. disp. 3. q. 9. n. 3.

6. Alia interpretativa.

Tentatio interpretativa Dei est peccatum mortale, quando provenit ex crassa ignorantia, vel dubitatione alicujus attributi divini, vel articuli fidei, quem homo scire tenetur. Secundò quando conjuncta est magno periculo vitæ, aut gravis læsionis, ut si quis, relicta scholâ, sese præcipitem daret ex turri. Tertio ratione scandali: concurruntque in his casibus duplex malitia, una tentationis Dei, quæ desumitur præcisè ex irreverentia Deo per tentationem illata; altera ex transgressione alterius virtutis v. g. fidelitatis, charitatis &c. Quarto denique in mortalem degenerat tentatio, quando procedit ex curiositate: eò quòd tentans actu suo tunc proficitur Deum esse factorem curiosorum, non sine magna in Deum irreverentia, nisi ex levitate materiae (prout hanc tentationis speciem à mortali posse excusari censent

7. Quæ quando sit peccatum mortale.

Et an excusetur ex levitate materiae.

consent Doctores communis Contra Castro Palao *Disp. 2. de Vitiis Relig. oppos. punct. 2. n. 9.* vel inconsideratione exculetur.

QUÆSTIO II.

De Sacrilegio.

SACRILEGIUM, si nominis etymologiam spectemus, idem est, quod rei sacræ legum seu furtum. Solet tamen modò latius sumi, & quidem aliquando pro quavis irreverentia Deo facta: quo sensu etiam comprehendit impios cultus. Propriè autem, ut ad hunc locum spectat, sumitur pro violatione rei sacræ, seu irreverentia, quæ Deo inferitur per indignam tractationem rei sacræ. Cùm autem tria sint genera rerum sacrarum, videlicet personæ, loca & aliæ res ad divinum cultum ordinatæ, hinc etiam tres exurgunt species sacrilegii, una ratione personæ, altera ratione loci & tertia ratione alicujus alterius rei ad divinum cultum ordinatæ, quæ solet simpliciter dici sacrilegium ratione rei sacræ.

Sacrilegium ratione personæ committitur, quando in Sacerdotem, aut Clericum, vel Religiosum manus violentia injicitur, sive id fiat percussione, occisione, mutilatione, sive alia gravi injuria. Deinde quando exercetur actus contra castitatem à persona, vel circa personam, Deo per votum castitatis consecratam, Denique quando Clericus indebitè trahitur ad tribunal sæculare.

Sacrilegium ratione loci committitur, quando Ecclesia, altare &c. violatur & profanatur, effringitur, spoliatur &c. de quibus supra egimus, agendo de reverentia debita locis sacris.

Ad sacrilegium ratione rei sacræ multa spectat, cum res sacræ hic sit multiplex: aliæ enim sanctitatem efficiunt, ut sunt Sacramenta, vel sunt instrumenta in rebus sacris administrandis, ut vasa sacra, ornamenta &c. vel significat res sacras, ut verba sacra. Unde uti verbis sacræ Scripturæ ad superstitiones, immo ad facetias, est sacrilegium. Vel sacra repræsentat, ut imagines Christi & Sanctorum: vel sunt particule, sicut res factorum, ut sunt Reliquiæ: vel sunt mensura actionum sacrarum, ut dies dominici & festivi: vel ad sustentationem sacrarum sunt dicata, ut bona Ecclesiarum. Harum rerum indignæ tractationes sunt sacrilegia, diversæ tamen speciei, ratione diversæ sanctitatis rerum.

Sacrilegium, ceteris paribus, eò est gravius, quò major in sanctitatem obtinet res, quæ violatur, v.g. majus est peccatù violare sacramentum, quàm locum sacrum. Dixi, ceteris paribus, quia in hoc etiam est consideranda conditio operis, quo violatur: an nimirum multùm repugnet sanctitati, ut majus est confringere imagines, quàm sine devotione commutare.

Sacrilegium est mortale, primò quando

aliquid fit in contemptum rei sacræ. Secundò quando notabiliter contravenitur sanctitati rei sacræ, & gratiis irreverentia ei irrogatur, ut si quis obstrictus voto castitatis committat actum carnis in suo genere mortalem.

Petres: An contravenire voto sit sacrilegium? Resp. I. contravenire voto castitatis est sacrilegium: quia vovens castitatè corpus suum Deo consecrat, ut immune maneat ab omni contaminatione libidinis, ex qua consecratione peculiarem cõtrahit sanctitatem, cujus violatio est sacrilegia. Resp. II. cùm in aliis votis aliarum virtutum non ita quis consecratur Deo, sed tantùm ad exhibendum opus Deo promissum, hinc non tam propriè est sacrilegium, sed magis perfidia contra fidelitatem.

Pro fine notandum est cum Sylvio 9. 99. art. 3. non omne peccatum à persona sacræ, vel in personam sacræ commissum, esse sacrilegium propriè & formalitèr, sed illud tantùm, quod directè committitur contra sanctitatem personæ. Hinc inebriatio, superbia, mendacium &c. à persona sacræ commissum non sunt sacrilegia, prout nec est ira in talem personam exercita citra injuriæ illationem.

Ad dignoscendum itaque generalitèr sacrilegii malitiam, attendendum est, ad quid persona, locus vel res sit sanctificata, & videndum, an actus contra illud, ad quod sanctificata dicitur, committatur: si ita sit, sacrilegii ratione habet; aliàs non. Et sic, quia Ecclésiæ sanctificatus est quoad exemptionem ab oneribus & jurisdictionibus sæcularibus, non autem ad puritatem à libidine, hinc sacrilegium perpetratur, qui illam exemptionem violat; secus si in eo fornicetur.

QUÆSTIO III.

De Blasphemia.

BLASPHEMIA generalitèr idem est, quòd convitium vel maledictum in aliquem, præsertim alicujus excellentiæ & dignitatis, juxta illud Apostoli Corinth. 1. c. 4. Blasphemamur, & obsecramus. Propriè autè sumpta blasphemia, est injuriola in Deum locutio, seu est contumelia in Deum verbo irrogata. Contumelia opponitur honorì, & generatim idem est, quòd omne signum vel factum, quòd honorì alterius derogatur. Hinc alia est contumelia factorum, ut si quis alteri in faciem spuatur; alia verborum, & hæc est blasphemia: sicut enim non omnis honoratio Dei est laus, sed tantùm ea, quæ verbis fit, ita non omnis inhonoratio est blasphemia: quia hæc adversatur laudi divinæ. Unde blasphemia opponitur Religioni, ut pote quæ laudi & honorì Dei, quæ Religio tuetur, directè adversatur.

Blasphemia primò dividitur in enuntiativam, imprecativam & dehonestativam. Enuntiativa est, quando tribuitur aliquid Deo ejus excellentiæ derogans, ut si dicatur

Quid sacrilegium.

Est triplex.

9. Aliud ratione personæ.

Aliud ratione loci.

Et alia ratione rei sacræ, quòd iterum multiplex.

10. Majus per se est sacrilegium quò major violatur sanctitas.

Est mortale: quando.

11. Quando violatio rei sit sacrilegium.

12. Non omne peccatum à persona sacræ vel in eam commissum est sacrilegium.

Regula generalis.

13. Quis blasphemiam.

14. Dividitur in enuntiativam.

tur crudelis, injustus &c. vel quando negatur aliquid ei competens, ut cum negatur filii æqualitas, vel Dei existentia: vel denique dum tribuitur creaturæ aliquid Deo competens: Per hoc enim significatur, quod Deus nõ distinguitur à creatura. Sic Pharisæi Luca 11. dicebant In Beelzebub principe demoniorum ejicit demonia: ubi erat duplex blasphemia, cum tribuatur diabolo, quod Deo convenit, & Christo commercium cum diabolo. Blasphemia imprecativa est, cum quis optat Deo malum: & talis est blasphemia damnatorum ac pessimorum hominum. Dehonoriativa est, cum quis membra Christi vel Sanctorum indecorè & inhonè nomenat.

Imprecativam & dehonoriativam.

15. Secundo dividitur in hereticalem & non hereticalem.

Blasphemia secundo dividitur in hereticalem & non hereticalem. Hereticalis est, quæ hæresim cõtinet. Talis est omnis enuntiativa. Non hereticalis, quæ non continet hæresim: ut sunt omnes blasphemie, quæ fiunt optando, imperando & imprecando: item quæ fiunt nominando aliquid, quod in Deo invenitur, per modum contumeliæ & irrisionis. Huc spectant multæ vulgares blasphemie, quæ ex iracundiâ proficiuntur, ut displiceant Deo, ad respectum Dei &c.

16. An & quædo contumelia in Sanctos sit blasphemia.

Petes: An contumelia in Sanctos sit blasphemia? Resp. I. Affr. si redundet in Deum, ut si qui expressè intendat, in Deum, volens illius honori detrachere: item si cogitet quidè de Sancto, sed cum aliquo expressa habitudo ad Deum, tamquam peculiaris amici, ministri &c. Resp. II. si tantum feratur in Sanctos & non sit respectus ad Deum, non erit blasphemia, sed peccatum oppositum dulciæ. Videtur tamen semper aliquo modo tale peccatum aggravari, quia tendit in objectum, quod de se aliquo modo redundat in Deum, & consequenter aliquo modo est blasphemia. Ita Suarez l. 1. de Irreligiositate c. 5. n. 6. Lessius c. 35. dub. 5. n. 23. & alij.

Blasphemia ex genere suo est peccatum mortale.

Blasphemia ex genere suo est peccatum mortale. Ita omnes. Ratio est, quia in ea per contumelias Deus impetitur: advertit autem Suarez sup. c. 6. n. 1. ut sit propriè blasphemia debere proferri per modum convitiij, aliàs si tantum materialiter, vel ex levitate, aut joco proferatur, censet fore peccatum levitatis & irreverentiæ: quia nomen in vanum assumitur: non autem blasphemiæ. Hoc tamen limitat Sanchez l. 2. c. 32. n. 2. ad casum, quo jocus dicendi modus impediatur divini honoris diminutionem, ex illis verbis blasphemis alioquin per se inferendam: si verò modus dicendi ex se natus sit Deum inhonorare, censet jocum à blasphemia non exculare.

18. Nequæ ex quibus levitate consistit.

Blasphemia ex levitate materiæ nequit esse venialis, nisi simul accedat subreptio: nõ sicut perjurium assertorium, etiam in minima re, gravem cõtinet malitiam, ita quoque blasphemia vera & formalis, in quantumcumque parva materia, gravem in Deum irreverentiam involvit. Censet quidem Sylherinx Sum. Theol. Pars III.

vius 2. 2. q. 13. art. 2. & post eum Bassius in Supplem. Blasphemia n. 5. in blasphemia contra Sanctos dari, posse levitatem materiæ, si Sancti cõsiderentur secundum propriam excellentiã, sine respectu ad Deum: verum tunc nõ sit propriè blasphemia, ut ante monuimus.

Subreptio à mortali excusans fieri potest primò: si quis ex subitanea passione prius proferat verbum, quàm extendat ad sensum: tunc enim dicit quidem verbum blasphemum, sed non blasphemans. Secundo ex prava consuetudine, quæ licet non excuset, quamdiu voluntaria est: nihilominus, si in ipso actu tollat advertentiã, non erit nova malitia, saltem mortalis, in ipso actu: teneatur tamen quis talem consuetudinem corrigere: quia illi actus, in quos prorumpit, sunt divino honori injuriosi: unde id omittendo censetur honorem Dei parvipendere: ideoque graviter peccat, & in confessione tenetur exprimere, se talem consuetudinem habere, & neglexisse eam corrigere.

19. Prout excusatur subreptio.

Quid de consuetudine blasphemandi.

Quod attinget gravitatem blasphemie comparative ad alia peccata, censendum est eam, ex præcisa ratione blasphemie, esse minus peccatum, quàm sit infidelitas: eò quòd hæc opponatur virtuti theologicæ, illa verò tantum morali, quæ est Religio. Dixi, ex præcisa ratione &c. quia blasphemia potest habere adjunctam hæresim & infidelitatem, quo casu simplicem infidelitatem, in malitia superabit. Similiter si procedat ex intentione convitiandi Deo, sive ex odio ejusdem, sive ex furore iracundiæ, gravissimum est peccatum inter ea, quæ Religioni opponuntur: cum in tali blasphemia intendatur malum Dei, in aliis non ita. Unde eatenus gravius est idololatriã, perjurio, violatione voti, & sacrilegio: si autem non fiat ex intentione convitiandi Deo, sed ex ira in hominem vel impatientia, non videtur gravius idololatriã. Blasphemiam autem simpliciter esse perjurio graviorem docet S. Augustinus l. contra mendacium c. 19. Vide Bassium sup. n. 6.

20. Blasphemia ex ratione sua est infidelitate minor.

Secus si alia malitia adjungantur.

Quo casu potest etiam superare idololatriam.

Dubitatur autem hic an omnes blasphemie sint ejusdem speciei? Ad quod in primis dicendum est: hereticales specie differre à non hereticis. Similiter eas, quæ procedunt ex odio Dei, desperatione &c. sic differre ab aliis, ita non procedentibus: idque ob extraneam saltem infidelitatis, odij &c. malitiam, in blasphemis illis respectivè imbitam. Si verò spectetur sola malitia blasphemie propria, docet Sanchez sup. n. 38. & alij omnes blasphemias esse ejusdem speciei: ideoque in confessione non esse explicandam blasphemie speciem, sed solum numerum, nisi aliundè nova malitiæ species adjungatur.

21. Blasphemia hereticales & non hereticales specie differunt.

Secus Quisquam putat, si sola blasphemiam malitiam spectentur.

Hanc tamen sententiam Arriaga disp. 24. de Fide sc. 5. n. 42. censet valde difficilem. Et sanè, spectando præcisam blasphemie malitiam, longè aliter videtur Deo injuriosum

22. Quod tamen unum non admittitur.

sum & contumeliosum blasphemare contra Spiritus sancti vel Christi divinitatem, quam ejus membra inhoneste & indecore (sic videlicet, ut formaliter blasphemiam rationem induat) nominare. Similiter censet *Arriaga* Civerlas specie blasphemias committi ab eo, qui Deum posse peccare & posse errare blasphemando asserit. Unde quoties blasphemias, sive haereticas, sive no-

haereticas, notabiliter diversimode honori & laudi divinae adversantur, in confessione sunt determinate in particulari, non tantum quoad numerum, sed etiam quoad speciem explicandae; sic qui per blasphemiam negaret Christo divinitatem nostramque redemptionem, utramque blasphemiam in particulari, quoad speciem & numerum, exprimere teneretur.

DISPUTATIO NONA.

De Simonia.

QUESTIO I.

Quid & Quotplex Simonia.

1. Etymologia nominis, Simonia & qui ejus primi auctores.

OMEN, Simonia, desumptum est a Simone Mago, qui primus in novo Testamento hoc vitio infectus legitur *Act. 8.* ubi refertur ipsum fuisse ab Apostolis sibi pecunia comparare potestatem, ut quibuscumque manus imponeret, Spiritum sanctum acciperent: idque, juxta *S. Gregorium hom. 4. in Evangelia* & alios Patres ac Doctores, eo fine, ut ex hac potestate questum faceret, aliis Spiritum sanctum vendendo. Alioquin in veteri Lege, ante Simonem Magum, aliqui hoc crimine coinquinati leguntur, ut *Balaam Numer. 22. Giezi 4. Reg. 5.* quos refert *A Lapide* in locum *Act. 8.* citatum. Ideoque *Adrianus* quodlibet 9. Simoniam apud Doctores vetustiori vocabulo *Balamiam* dictam asserit. Et *D. Thomas 2. 2. q. 100. art. 1. ad 4.* ait, Simoniacos etiam posse dici *Giezas*: usus tamen pro nomine, Simonia, simpliciter invaluit.

2. Quid Simonia.

Simonia communiter definitur esse studiosa voluntas emendi vel vendendi aliquid spirituale, vel spiritual annexum, pretio temporali. Dicitur, voluntas, id est, actus voluntatis, studiosa, hoc est, deliberata. Hinc motus voluntatis non plene deliberatus, aut ex ignorantia inculcata procedens, non facit hominem simoniacum. Dicitur, emendi vel vendendi, comprehendendo sub his terminis omnem contractum non gratuitum, quo videlicet aliquid datur, vel accipitur non gratis, sed quasi pretio temporali interveniente, sive id fiat per emptionem, sive per mutationem, sive locationem &c.

3. Quid res spirituales in allata definitione.

Dicitur, aliquid spirituale, hoc est, quod a Deo, ut auctore gratiae, procedit, vel ad eum, ut auctorem gratiae, ordinatur. Hujusmodi autem res in triplici sunt differentia, quaedam enim sunt essentialiter spirituales, ut virtutes & dona supernaturalia Spiritus sancti: secus est de scientiis naturalibus, etsi in entitate sua physica spiri-

tualibus: pro quarum proinde usu pretium recipi potest sine periculo Simoniae, ut post alios observat *Wiggers dub. 11. nu. 59.* qui de usu Theologiae alter sentit, quam pro temporali pretio docere, non tantum inordinatum, sed etiam simoniacum esse censet *num. 65.* quod tamen non placet *Sylvio 2. 2. q. 100. art. 3.* ubi probabilius aequat oppositum.

Aliae res sunt spirituales & supernaturales causaliter, ut sacramenta, quae, etsi in substantia sua sint plane materialia, tamen sunt gratiae supernaturalis causativa. Huc etiam spectat potestas miraculorum, consecrationes & benedictiones Ecclesiae, & similia ad gratiam supernaturalem ex se dispositiva & excitativa, v.g. conciones sacrae. Aliae denique res sunt effectus virtutis supernaturalis, sive potestatis spiritualis, ut dispensatio, absolutio, patratio miraculorum &c.

Additur, vel spirituali annexum, id est, quod cum re spirituali conjunctionem habet, idque vel improprie, ut officium sacrae economiae Ecclesiae &c. vel proprie, & tunc vel antecedenter, ut jus patronatus, quod praesupponitur praesentationi ad beneficium & institutioni, vel consequenter, ut beneficia Ecclesiastica, quatenus dicuntur jus ad proventus Ecclesiasticos, praesupponunt enim titulum, sive officium spirituale: vel concomitantem, ut labor in administratione Sacramentorum.

In his autem rebus spiritualibus & annexis aliquando reperitur aliquid secundum se pretio aestimabile, ut in ornamentis Ecclesiae, calicibus, vestibus sacris &c. in aliis quibus verum non, ut in donis & gratiis Spiritus sancti. Haec posteriores nullatenus vendi possunt: secus est de prioribus, quae praecise ratione materiae, per se pretio aestimabiles, vendi possunt, quantum est ex natura rei, nisi videlicet Ecclesia id prohibeat. Cavendum tamen, ne ratione spiritualitatis carius vendantur, alioquin Simoniae macula non evitatur.

Additur denique, majoris explanationis gratia, pretio temporali, quo nomine comprehenditur pecunia, & quidquid pecunia aestimabile,